

Slovenski dom

Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 88

V Ljubljani, v ponedeljek, 19. aprila 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1058

Uspešno odbiti sunki na bojišču v Tuniziji

Potopitev velikega nasprotnikovega rušilca — 20 letal sestreljenih

Po tunizijskem bojišču hudi in dolgi topniški dvoboji. V takojšnjih protinapadih so bili odbiti nasprotnikovi sunki na južni odsek naše razporeditve. Nemški lovci so zbili eno letalo.

Pri poskusih napadov na naše konvoje so italijanski lovci sestrelili 6 letal, nemški pa 2.

V noči na 16. april so naše torpedovke, spremljajoče neki konvoj, drzno napadle dva angleška nadrušilca. Eden od njih se je oddaljil z ognjem na krovu, potem pa se je zaradi eksplozije potopil. Ena naša torpedovka je bila potopljena.

Angleški večmotorniški vojaški bombardirali Palermo, Catanijo in Siracuso ter so poškodovali javne ter zasebne stavbe v prvih dveh mestih. Poročajo, da je bilo med prebivalstvom v Palermu 20 mrtvih in 30 ranjenih, v Cataniji 3 mrtvi in 17 ranjenih, v Siracusi pa 7 ranjenih.

Med temi napadi je nasprotnikovo letalstvo izgubilo 11 strojev. Od tega so jih 7 sestrelile protiletalske baterije, 4 pa lovci. Od zbitih letal so 4 padla v morje zahodno od rta Gallo, dve zahodno od rta Rama, eno za vzhodno od Siracuse. Dve sta tresleli na tla pri Monte Canceo (Palermo), neko drugo letalo pa so videli, kako se oddaljuje z gorečim desnim krilom ter ga je treba smatrati za sestreljeno.

Dostavek k uvodnemu vojnemu poročilu 1058:

Pri nastopih naših lovcev, navedenih v včerajšnjem poročilu, pri čemer je bilo nad Sredozemskim morjem zbitih 7 letal, so se posebno odlikovali naslednji piloti: Poročnik Panini Vincio iz Pise, višji narednik Di Carlo Rosario iz Buge, narednik Mantegazza Luigi iz Milana. Ti so drzno napadli skupino 40 nasprotnikovih lovcev in dva zbili v morje.

V noči na 16. april sta dve naši torpedovki, ki sta spremljali ladijski sprevod proti Tuniziji, zapazili v Sicilijskem prelivu dva nasprotnikova rušilca vrste »Jervis«. Navzile manjši nosilnosti in slabši oborožitvi sta se takoj pognali v napad in vzdrali sredit spopad iz najmanjše bližine z uporabo topov in torpedov. Ena od torpedovk je bila hudo zadeta in se je med potapljanjem še vedno branila z enim topom, dokler ni izginila pod vodo. Eden od nasprotnikovih rušilcev, ki je bil zadet ob prvi salvi, se je vnel in ostal ne-giben. Zjutraj so ga osna letala videla, da je eksplodiral in izginil v majhni oddaljenosti od kraja spopada. Drugi rušilec, ki je dobil nekaj streliv na krov, se je umaknil na Malto. Ladijski sprevod je tako lahko nemoteno nadaljeval pot in prispel v Tunizijo. Velik del posadke potopljenih torpedovk so rešile ladje in letala, ki so takoj priskočila na pomoč. Druga torpedovka se je lahko poškodovana vrnila v oporišče.

Romunsko priznanje italijanskemu domoljubju in veri v zmago

Bukarešta, 19. aprila. s. Romunski letalski polkovnik Aleksander Dimitrescu je po svoji vrnitvi iz Italije, kjer se je mudil mesec dni, popisal v članku, objavljenem v včerajšnji številki »Universala«, vtise, ki jih je bil dobil v sedanji Italiji. Poveljnik Dimitrescu pravi takole:

»Za svojega enomejnega bivanja v Italiji sem predvsem moral ugotoviti visokega duha, ki navdaja italijanski narod ter vztrajnost, s katero ta narod dela za doseg zmage. Z letalom sem preletel in videl vso Italijo, od enega konca do drugega. Preživel sem mnogo dni med junaki italijanskimi bojevniki na daljnjih letališčih Sredozemlja. Videl sem italijanskega kmetla, kako vztrajno obdeluje zemljo. Presenečen sem bil nad žilavostjo naroda, ki se bori za svojo sveto pravico ter se zaveda prispevka, ki ga je vedno dajal omiki in človeštvu. Nisem ugotovil niti upadanja poguma med ljudstvom, ki je ostalo na domovih in je podvrženo nasilniškim sovražni-kovim letalskim napadom, niti kakšnega obotav-ljanja pri italijanskih vojakih kljub trdim bojem, ki jih prestajajo na kopnem, na morju in v zra-ku. Povsod, v Rimu ter po ostalih severnih in južnih italijanskih mestih, na Sardiniji, na Siciliji in drugod, sem naletel na najpopolnejše za-upanje v končno zmago. Vojne težave, ki jih je italijanski narod moral in jih še mora prenašati, so povzročile, da se je kar najbolj oklenil Duceja in da je njegovo domoljubje postalo nad vse go-reče. Italijanski vojak je pokazal svoje junštvo povsod, na afriških in na evropskih bojiščih. Ka-kor romunski častniki, podčastniki in navadni vojaki, — slišal sem v Italiji na račun njihovih bojnih nastopov besede resničnega navdušenja in

Zamenjava straže v tajništvu fašistovske stranke

Duce daje na seji državnega vodstva stranke navodila za delo v bližnji bodočnosti

Rim, 18. aprila. s. Pod predsedstvom Duceja se je v Beneški palači sešlo vodstvo fašistične stranke. Navzočni so bili vsi člani. Takoj po začetku seje je tajnik Vidussoni imel naslednji govor:

Stranka je v zadnjih desetih mesecih storila mnogo težkega in potrebnega dela, ki ga je na-lagalo vojno stanje. Stori-la ga je po vaših smer-nicah, da bi čimbolj prepričala italijanski narod o kategoričnih zahtevih, da moramo vse in vsi žrtvo-vati za vojno in za zmago. V zvezi z vsem tem po vsej pravici meni, da je bila kos velikim nalogam sedanjega zgodovinskega časa, zlasti s tem, da je vso notranjo fronto strnila v enotno črto, kar je nepobitno jamstvo, da fašistična Italija z nezlom-ljivo odločnostjo koraka proti ciljem, ki ste jih Vi, Duce, zapisali na prapore Revolucije. Stranka je za doseg te ciljevala z vsemi razpoložljivimi silami, ki jih je še stopnjevala bodisi na politič-nem področju, kakor tudi na področju duhovnega, gospodarskega podpornega in propagandnega udele-ževanja. Večkrat sem Vam lahko, Duce, v navzo-nosti narodnega vodstva poročal o doseženih uspe-kih na raznih področjih. Dovolite, da Vam danes, Duce, povem samo še to, da je širokopotezno pod-porno delo, ki ga je stranka izvedla z največjo plemenitostjo v zadnjih 16 mesecih, dala bojevniki-kom in njihovim rodbinam, delavcem in vsem, ki najbolj čutijo težave vojne, občutiti vso globoko povezanost stranke z njo. V tem se je posebno izkazal urad za bojevnike, ki je končal zelo plodno delo glede podpiranja svojcev pripadnikov vseh vrst orožja, za kar je prejel številna priznanja. Posebna skrb je bila nadalje posvečena protiletalski obrambi in brezhibnemu preseljevanju prebivalstva, ki je moralo zapustiti svoje kraje. Organizacija je tukaj pokazala vse svoje silne sposobnosti in dajala svojo pomoč slehernemu, ki je bil prizadet zaradi bar-barskih letalskih napadov. Ob številnih obiskih po

prizadetih krajih smo mogli na lastne oči opazovati učinkovitost te pomoči. Tudi ob mojem zadnjem polovanju po Siciliji sem se prepričal o velikih koristih izdanih navodil in ukrepov. Prav pri tem obisku sem mogel tudi ugotoviti, da je ta otok pripravljen prenesti se žrtve in da je v svoji vda-nosti do domovine odločen vztrajati in prenesti vsakršno preizkušnjo.

Tudi za reševanje vseh gospodarskih vprašanj je stranka čisto pripravana v odločilni obliki. Živ-ljenje naroda teče sedaj že skoraj tri leta v vojni v ozračju globokega umevanja in neomajne zve-slobe. Stranka se je s požrtvovalnim delom svojih voditeljev in svojih pristavev postavila v osrednje z nepopustljivo gorečnostjo povsod, kjer je bilo treba največ postaviti na kocko in kjer je bila njena navzočnost najbolj potrebna. To je uspeh, ki Vam ga, Duce, predlaga stranka kot resnični in najbolj zgovorni obračun svojega dela na du-hovnem in propagandnem področju, to je uspeh njenega prizadevanja za osvoboditev vsega naroda.

Duce, po 16 mesecih, v katerih sem z vsestoto-čne srce in zanosom bojevnika izpolnjeval Vaše zapovedi, Vas v zavesti, da sem decela izpolnil svojo dolžnost in se pokoraval goreče in spoštljivo idealom revolucije, prosim, da mi dovolite izročiti mandat v Vaše roke. Sprito potreba, da je treba dati več in še pomnožiti sile, da se vzdrži breme povečane odgovornosti, čutim za dolžnost, da Vam povem, da ne morem zahtevati od sebe več zaradi ran, ki sem jih dobil v vojni in ki omejujejo mož-nosti mojega dela. Moje življenje kot fašista, Duce, je Vaše z vsem priznanjem in vso vdanostjo. Hvala Vam, Duce, čakan na Vašo zapoved.

Vsi navzočni so poročili Vidussonija sprejeli z dolgim in živahnim odobravanjem.

Duce je poudaril pomen tega odobravanja, se s toplimi besedami zahvalil Vidussoniju za

izpolnjeno delo, nato pa sporočil, da je določil za Vidussonijevega naslednika sedanjega podtaj-nika fašistične stranke Carla Scorzo, v prepi-čanju, da bo ta bojevnik iz mnogih vojn ter skvadrist in navdušen fašist od prve ure kar naj-odločneje nadaljeval izvajanje Ducejevih smer-nic. Duce je nato imel štirideset minut trajajoč govor, v katerem je podal smernice za delo v neposredni bodočnosti. Njegove besede so zbora-valci pozdravili z velikimi ovacijami.

Novi tajnik stranke Eksc. Carlo Scorzo prevzel posle

Rim, 19. aprila. s. Včeraj je bila na likter-skem sedežu izmenjava v tajništvu stranke med odlikovancem z zlato kolajno Aldom Vidussonijem in eksc. Carlom Scorzo. Po izmenjavi sta se novi in bivši tajnik stranke v spremstvu članov držav-nega direktorija poklonila pred spomenikom pad-lih ter položila preden šopke cvetja.

Nasprotnikove bedastoče

Rim, 19. aprila. s. Današnje uradno poročilo o »Nasprotnikovih bedastočah« pravi: Londonski radio poroča: Senator Carmine Senise, načelnik policije je bil odstavljen in zamenjan z genera-lom Ambrogio Clericijem, starim 75 let, biv-šim vojnim ministrom in pribočnikom kneza Um-berta.

Švedski listi o vedno večji moči in strnjivosti italijanskega ljudstva

Stockholm, 19. aprila. s. List »National Tindin-gen« je objavil trikolorski članek pod italijanskim naslovom »Smo v vojni« in pravi: Po dveh letih, odkar je Italija v vojni, ti pogled na notranje bo-jišče pokaže, da je italijansko ljudstvo po duhu organizacije močnejše kakor kdaj prej. To ljud-stvo, ki je skromno po svoji naravi, čuti, da so deluje v vojni, ki bo odločila o njegovi usodi in usodi Evrope in ve, da je to vojna, ki se ne more končati drugače kakor z zmago tvornih sil. Stro-ga fašistična šola je rodila čudeže. Mussolini in fašizem imata za seboj sili 45 milijonov ljudi, ki trdno in odločno verujejo v vzore novega reda.

Vesti 19. aprila

Za novega nemškega poslanika pri Sveti stolici je Hitler imenoval sedanjega tajnika v nem-škem zunanjem ministristvu barona Weizsackerja. Dosedanji poslanik von Bergen je upo-korjen. Novi vatikanski poslanik je star 61 let in je eden najodličnejših nemških diplomatov.

Jeruzalemski veliki rabin je uradno posredoval pri angleških oblasteh in zahteval, da Anglija ne sme privoliti v delno ali celo priključitev Palestine zvezi arabskih držav.

Neka angleška podmornica je v Sredozemskem morju s topovskimi strelji potopila portugalsko ladjo »Santa Irene« in ubila 19 ljudi. Drugo jutro pa je našla italijanska podmornica na mestu zaloga samo enega še živega mornarja, ki je povedal, da jim podmornica ni dala niti toliko časa, da bi bili lahko poklicali pomoč.

V Južni Afriki obeta letošnja žetev biti 70 odstotkov manjša kakor lani. Po vsej deželi vlada silno vznemirjenje glede prehrane prebivalstva.

V arhivu notarske zbornice v Sevilli so našli listi-ne, tisto, čisto se pogodb z mornarji, ki jih je za vožnjo v Ameriko najel Krištof Kolumb.

Hitler in madžarski regent sta znova potrdila svoj neomajni sklep voditi do končne zmage boj zoper boljševizem in njegove angleško-ameriške zaveznike. Madžarski narod, ki je že nekoč okusil boljševiško strahovlado, se bo z ramo ob rami boril s silami trojne zveze do popolne odstranitve nevarnosti, ki grozi obema narodoma, in bo vse svoje sile uporabil za doseg cilja, ki ga vsebuje pojm evropske neodvisnosti in življenjske važno-sti madžarskega ljudstva.

Madžarskega regenta so poleg načelnika glav-nega stana spremljali še brigadni general Bruns-wick pl. Korompa, opolnomočeni minister pl. Szent-miklosy ter polkovnik vitez Gabrijel Gerloszy pl. Alsosvicsoka. Razen tega sta se snidenja ude-ležila nemški opolnomočeni minister v Budimpešti von Jagow ter madžarski opolnomočeni minister v Berlinu.

Boji na zahodnem Kavkazu spet oživeli

Večji spopadi južno od Novorosijska — Sovjetski nastopi na drugih
odsekih zavrtni — V Tuniziji topniški dvoboji — V 2 tednih uničenih
200 angleških in ameriških oklepnikov

Hitlerjev glavni stan, 19. aprila. Nemško vr-hovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na bojišču južno od Novorosijska je včeraj bojno delovanje zopet oživelo. Močni oddelki letal-stva so v ponovnih napadih s težkimi bombami napadli sovjetske postojanke.

Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča so bili posamezni sovjetski krajevni napadi zavrtni, na-stopi nemških oglednih in napadalnih oddelkov pa izvedeni uspešno.

S tuniškega bojišča poročajo samo o oboje-stranskem delovanju topništva in oglednih oddel-kov. Na tem bojišču so nemške čete v hudih bor-bah v času od 1. do 15. aprila uničile nad 200 an-gleških in severnoameriških oklepnikov,

Torpedna letala in protiletalsko topništvo so sestrelila včeraj v Sredozemlju 11 angleških letal, med temi 7 težkih bombardnikov. Preteklo noč so iz-vedla nemška bojna letala hud napad na prista-nišče v Alžiru.

Oddetek ameriških bombardnikov je napadel me-sto Bremen. Bombni zadetki v stanovanjskih pre-delih so povzročili izgube med prebivalstvom. Lov-ska in protiletalska obramba je pred dosegom cilja odvrgla del napadajočega oddelka in po doslej razpoložljivih vesteh sestrelila 20 štrimotornih bombardnikov. V letalskih dvo bojih sta bila izgu-bljena dva nemška lovca. Na odprtem morju in nad obalo zasedenega zahodnega ozemlja je bilo uni-čenih še nadaljnjih 11 angleških letal.

dobro pripravljeni in dobro izkolani. Oddelki tor-pednih letal, ki so ponos italijanskega naroda, dalje oddelki bombardnikov ter lovskega letalstva se neprenehoma udeležujejo na bojiščih ter zada-jajo hude udarce najbolj izurjenemu sovražniku, ki je bil zbral za boj proti Italiji svoje najboljše sile. Letalci so vojaki, ki so jih nabrali iz vrst italijanskega naroda, in so Italijani tudi po svojih velikih žrtvah in po svojem rodoljubju, ki jih navdaja.

Določila za praznovanje »rojstva Rima«

Rim, 19. aprila. s. Stranka Naredbeni list fašistične stranke pravi: Rojstvo Rima in praz-nik dela bodo vsi izdelovalni sloji naroda praz-novali 21. aprila z vsem navdušenjem. Za tovar-ne in poljedelska podjetja bodo zvezni tajniki v sodelovanju s sindikalnimi organizacijami in Za-vodom za fašistično kulturo določili tovariše po-hablence in bojevnike, ki bodo delavcem poja-snjevali napredek, ki uvršča fašistični režim gle-dé socialne zakonodaje v prvo vrsto vseh držav.

Madžarski državni upravitelj na dvodnevem obisku pri Hitlerju

Hitlerjev glavni stan, 19. aprila. s. Madžarski regent Nikolaj Horthy je 16. aprila odpotoval v Hitlerjev glavni stan na obisk, ki je trajal dva dni. Hitler in regent sta med razgovori pretresla vprašanja, ki so v zvezi s splošnim političnim položajem ter z bojem zoper skupne sovražnike.

Politični razgovori, katerih se je udeleževal nemški zunanji minister von Ribbentrop, ter vo-jaske posveti med maršalom Keitelom ter načel-nim zakonom. Clankar nato pravi, da je zgo-dovina učila, da je v življenju narodov mir zme-rjal sad vojne, in da so omika, bogastvo in pokoj-nost dobrine, ki so si jih osvojili narodi, kateri so branili svojo obstoj. In zato so narodi, ki v razcvetu svoje omike niso imeli več moči brani-ti te dobrine, bili po neusmiljenih notranjih na-ravnih zakonih pripravljeni izgubiti svobodo, dobrine in omiko. V Hitlerja pa — vključuje pisec — vidimo posebej obsežne vse tiste odlike, po katerih je močnejši klubovati vojni vihr in držati usodo v rokah. V boju je Hitler zastavil nemškega na-roda in znamenje njegove brezpogojne volje do zmage.

Dietrich o trdni duhovni pripravljenosti v vojni

Berlin, 19. aprila. s. Za Hitlerjev rojstni dan je načelnik nemškega tiska dr. Dietrich objavil članek pod naslovom: »Duhovna priprava«, v ka-terem ocenjuje odlične vrednote, po katerih so se narodi v zgodovini najbolj uveljavili. Čim bolj usoda kak narod preskuša, piše dr. Dietrich, tem bolj se utrjuje njegova odporna sila, njegovi skle-pi in mišljenje.

Tisti, ki so vajeni gledati na življenje s sta-ljišča lagodnosti in meščanske varnosti, tvegajo, da jih bodo zahteva totalne vojne najhuje zadel. Nasprotno pa se oni, ki vidijo življenje v zdravi stvarnosti in gledajo na naravne dogodke v zgo-dovinski luči, hitro prilagodijo neizprosnim voj-nim zakonom.

nim zakonom. Clankar nato pravi, da je zgo-dovina učila, da je v življenju narodov mir zme-rjal sad vojne, in da so omika, bogastvo in pokoj-nost dobrine, ki so si jih osvojili narodi, kateri so branili svojo obstoj. In zato so narodi, ki v razcvetu svoje omike niso imeli več moči brani-ti te dobrine, bili po neusmiljenih notranjih na-ravnih zakonih pripravljeni izgubiti svobodo, dobrine in omiko. V Hitlerja pa — vključuje pisec — vidimo posebej obsežne vse tiste odlike, po katerih je močnejši klubovati vojni vihr in držati usodo v rokah. V boju je Hitler zastavil nemškega na-roda in znamenje njegove brezpogojne volje do zmage.

Poljski častniki si ogledujejo morišče svojih tovarišev pri Smolensku

Berlin, 19. aprila. s. Nemške vojaške oblasti ob sodelovanju posebne poljske komisije pazljivo na-daljujejo z ugotavljanjem imen v Katinskem gozdu pobitih 12.000 poljskih častnikov ter z raziskava-njem po tem gozdu. Raziskavanja potokejo z vso skrbnostjo in točnostjo ter zahtevajo zato mnogo časa. Doslej so ugotovili imena stotin pobitih čast-nikov poljske vojske.

Smolenski, 19. aprila. s. Zastopstvo poljskih čast-nikov vseh stopenj, ki so zdaj v nemškem ujet-ništvu, je imelo 16. in 17. aprila priliko, podati se na Katinsko polje, da se prepričajo o usodi, ki je zadela njihove tovariše, ki so padli Sovjetom v roke. Ti poljski častniki so lahko samo odkopavali trupla katinskih žrtv ter prisostvovali ugotavlja-nju njihovih imen. Nekateri od njih so prepoznali

tovariše iz istega polka, ki ga je bila zadela usoda, da so ga Sovjeti ujeli. Sprito očitnih dokazov o tolikem dvajstvu je poljske častnike prevzelo hudo ogorenje ter so povedali, da ne bi bili ni-kdar verjeli, da je kaj takšnega sploh mogoče, namreč da bi mogli biti vsi častniki države, ki ni bila s Sovjetsko Rusijo v vojnem stanju, brez ka-kršnega koli razloga pobiti. Voditelj poljskega za-stopstva je pripomnil, da je število poljskih čast-nikov, ki so jih potrpeli v Katinskem gozdu, deset do enajstkrat toliko, kakor pa število vseh poljskih častnikov, kolikor jih je padlo za vojne na Poljskem. Dejalsko slednjič se, da so nekateri čast-niki, ki sestavljajo omenjeno poljsko zastopstvo, sicer navajeni strahot, da pa si nikdar ne bi mogli takšnih okrutnosti niti misliti.

Očetovske besede našega nadpastirja mladini

Prisrčna mladinska slovesnost na Rakovniku

Ljubljana, 18. aprila 1943.

Cvetna nedelja praznik cvetja in mladosti, je bila za mladino, ki se zbira okrog Marijinega svetišča na Rakovniku, velik in pomemben dan. Danes je namreč pristopilo v Marijino kongregacijo lepo število mladih fantov, ki so položili slovesno zaobljubo. Sam prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman je sprejel te zaobljube, opravil pri tem cerkvene slovesnosti in imel tehten, globoko v dušo segajoč govor na zbrano mladino.

Dasi prihod našega nadpastirja na Rakovnik ni bil napovedan oziroma ni bil splošno znan, vendar se je v cerkvi Marije Pomočnice zbralo prav lepo število moške mladine, tako dosedanjih kongregantov, kakor tudi kandidatov, ki so z drugim občinstvom napolnili prijazno cerkev.

Cerkveno petje na Rakovniku, tudi ljudsko, je znano, da je na izredni višini. In tako je bila slovesnost danes ob pol 4 pričela z mogočnim ubranim petjem »Ti o Marija«.

Škof dr. Rožman je stopil na prižnico ter imel na zbrano moško mladino prepričljiv in dovršen cerkven nagovor, v katerem je obravnaval bistveno važna vprašanja, ki se tičejo današnje slovenske mladine.

Predvsem je očitel pomen posvetitve Mariji in brezmadežnemu Sreč, ki pomenja pogodbo z Marijo. Fatimska gošpa je obljubila ljudem mir in varnost, ako se posvetijo njenemu Sreču in pa, da nahoja žaliti Gospoda Boga. Vsega zla na svetu je kriv greh, to je tista lahkomisljenost, samovoljnost, ki je speljala izgubljenega sina iz očetove hiše v svet, kjer je z razuzdanim življenjem zapravil svoje imetje. Če ljudje ne nehajo grešiti, bo gorje vedno večje. Bog zahteva čistost in poštenost — doživljamo pa laž, nevoščljivost, škodljivost in sovraštvo.

Mladina hoče novi red — božji red. Novi rod mladine služi Bogu z veseljem. Nova mladina molli, in božje zapovedi so ji svete. Ta rod mladine ima obilno nasprotnikov in doživlja dosti sovražstva in preganjanja. Tudi morijo.

V vrstah mladine nam rastejo novi svetli vzglledi junaštva in poguma — novi vzglledi, ki bodo še stoletja bodočim rodovom v zgled.

Med to mladino želijo vstopiti današnji kandidati. Mi hočemo novo, čisto, očiščeno mladino, ki hodi ob materinski roki Marijini in ki je zmogla žrteti iz ljubezni, tudi največjih. Za to mladino imamo veliko prekrasnih vzglledov in spomin nanje nas dviga!

Po Mariji smo Jezusu zvesti v vseh razmerah do konca!

Globoke besede nadpastirja so ganile vso zbrano mladino v srce.

»Pastor Angelicus«, film o življenju in delu sedanjega papeža Pija XII.

Ljubljana, 18. aprila.

Redki so pri nas ljudje, ki so obiskali večno mesto Rim in prisostvovali v središču krščanstva, v Vatikanu, edinstvenim slavjem in slovesnosti. Zato je slovenska javnost z veseljem pozdravila film o življenju Pija XII. »Pastor Angelicus«, ki ga vrte zadnje dni v kino »Sloga«. Bržkone prvič v zgodovini filma in zgodovine sploh je s tem omogočeno najširšim plastem, da dobe vpogled v življenje sv. očeta, da prisostvojuje dogodkom, pri katerih sodelujejo le redki in da vidijo v pravi luči veliko resnost in slovesnost, s katero se vrše razni obredi v cerkvi sv. Petra, prvem svetišču vsega krščanstva.

Film »Pastor Angelicus«, ki je bil izdelan lani, je vzbudil v Ljubljani splošno pozornost po svoji dokumentarni vrednosti, saj prikazuje življenje vladarja Cerkve, ki je tesno povezan tudi z našim narodom. Celoten film je od prizorov iz življenja sedanjega svetega očeta, od njegovih mladinskih let pa do kronanja in vsakdanjega dela, sprejemov in slovesnosti zrealo vsega življenja v središču krščanstva. V filmu je zlasti odlično prikazano vse umetniško bogastvo v vatikanskih prostorih. Blesteči in za vsakogar zanimivi so imenitni posnetki zgodovinskih prizorov nekaterih sprejemov vladarskih obkrovalcev, diplomatskih zastopnikov, prizori iz prejšnjega diplomatskega delovanja sedanjega sv. očeta in njegovih obiskov na evharističnih kongresih v Ameriki, na Madžarskem in na slovesnostih v Lurdu. Posebej pa gledalca prevzamejo sprejemi tisočev vernikov, vojni pobožnjencev, sirot in otrok, ko ima papež za vsakogar očetovsko bodrilno ali tolažilno besedo. Film je zanimiv od začetka do konca. Jasni posnetki ter menjavajoče prikazovanje zanimivosti iz Vatikana in življenja v njem spretno poživljajo film in mu dajejo še posebno privlačnost.

Iz vsega filma odseva veliko poslanstvo Kristusovega namestnika na zemlji. Poučen film vsem toplo priporočamo.

6000 kg krmilne pese imam naprodaj. Jožef Škerl, Kleče 9.

Medtem ko je vsa cerkev zbrano prepevala Marijine himne, je prevzvišeni opravil obred sprejetja novih kandidatov v Marijino kongregacijo. Ti mladeniči so goreče izpovedovali vero in slovesno zaobljubo.

Škof je imel nato lavretanske litanije, pri katerih je pobožno odgovarjala zbrana mladina.

Po litanijah je bila v dvorani zaveda, ob navzočnosti nadpastirja krasno uspela akademija.

Spominska razstava umetnin pok. I. Vavpotiča odprta

129 najpomembnejših Vavpotičevih del zbranih na razstavi in spominska monografija dr. Fr. Šijanec pričajo o veličini njegovega umetniškega dela

Razstava bo odprta do 9. maja

Ljubljana, 19. aprila.

Pokojni Ivan Vavpotič je bil ljubljenejši najširših krogov občinstva, poleg Rikarda Jakopiča, Stermana, Jame in Vesela najvidnejša osebnost na prizorišču naše slikarske javnosti in eden najplodovitejših mojstrov poznega slovenskega impresionizma. O tem priča tudi njegova spominska razstava v Jakopičevem paviljonu, ki jo je Narodna galerija priredila v počastitev tega umetnika, čigar veličine se mnogi za njegovega življenja niti zavedali niso. Pokojni je tako goreče želel in se veselil, kako bi letos svojo retrospektivno razstavo priredil. Bog pa ga je prej poklical k sebi in sedaj prireja spominsko razstavo njegovih umetnin Narodna galerija in mu s tem daje priznanje za vse veliko delo.

Jakopičev paviljon je večeraj dopoldne sprejel izredno mnogo častilcev slovenske likovne umetnosti in pokojnega Ivana Vavpotiča. Pred vzhodom v paviljon je stalo Vavpotičevo poprsje, delo Zdenka Kalina, okrašeno z vencem. Že ta izrednost je dala temu dogodku v naši kulturni kroniki poseben poudarek.

Razstavo je slovesno odprl predsednik Narodne galerije g. dr. Fran Windischer, spominski besedi o pokojniku in njegovem delu je spregovoril predsednik Društva likovnih umetnikov in pokojnikov tovariš in prijatelj g. prof. Šantel. Poudaril je, da je bil pokojni Ivan Vavpotič od ustanovitve društva eden izmed njegovih idejnih voditeljev in praktičnih sodelavcev. Nihče ni kot on, ki se je vse življenje boril z vsemi tegobami, s katerimi je slovenski umetnik obremenjen, je dejal, že od rojstva spoznaval, kje je treba prijeti za delo, da se želi življenjska pot naši likovni umetnosti. Bil je vse do svoje smrti na čelu kluba slovenskih likovnih umetnikov »Lada«, katerega delo sega tja do leta 1904.

Navzoči so počastili pokojnikov spomin s »slavo«, potem pa si ogledali bogato retrospektivno razstavo, na kateri je razstavljenih 129 najboljših umetnin pokojnega Vavpotiča. Da je razstava tako uspešna, je zasluga g. dr. Fr. Šijanec, prof. Saše Šantla, upravnika Narodne galerije Zormana ter inž. Huga Uhlja, ki so po možnosti in prilikah skušali zbrati vsa najpomembnejša pokojnikova dela, tako da je ta razstava res prikaz ustvarjajočega dela pokojnega umetnika.

Razstava je zelo pestro urejena. Eno najboljših del pokojnega Vavpotiča, ki jih poznamo, predstavlja kompozicija »V sencih«, ženski polakt v gozdnem pleneru. Vavpotič je pokazal na tem delu, ki je nastalo na Savzavi v praški okolici, da bi se mogel brez vsega in mirno podati tudi na pot čistega plenerizma, če ne bi obvladala njegove umetnosti druga in po študijske dovolj utrjena smer: čut za dekorativne učinke barve. Tudi na podobi »Mati z otrokom na balkonu« je Vavpotič naslikal ženo, a takrat kot mater: podoba tihe in najblajše materske sreče. Podobno razpoloženje v krogu družinskega doživljanja, a z mnogo bolj romantičnim poudarjenim okoljem je ustvaril Vavpotič v delu »Žena pri oknu«. »Ljubimkanec« je ena izmed najbolj tipičnih sliče njegove erotične igrivosti, po duhu in izvedbi prava rokokojška miniatūra. Mnogo smisla za finecne realističnega krajevnega okolja je Vavpotič pokazal na delih »Na koru« (škofjeloška cerkev) in »Mater doloposa«, motiv v molitvah zatopljene žene, klečeče pred podobo Matere božje, ki je prava mojstrovina Vavpotičevega slikarstva. Pomembno je tudi delo »Resignacija«, kjer je umetnik upodobil go. K. Zupaničovo v belokranjski noši kot pobožno ženo v cerkvi, na katere steni visi razpelo, pred njim pa večna luč, ki simbolično označuje pomembnost prizora. Z močnim slikarskim občutjem je vtisnil v delo simbol materske vdanosti v usodo in ljubečee odpovedi. Eno najbolj znanih njegovih del je »Plesalka«; balетка ob drogu, stoječa v pozi klasičnega plesnega obrata.

Pokojni umetnik je bil v zadnjem času poleg Jakca naš najbolj zaposleni portretist. Število njegovih podob gre v stotine. Na spominski razstavi lahko vidite lepo število njegovih svoj-

Pozdrav in govor je imel ravnatelj zavoda dr. Jože Kuk, nagovora, posvečena škofu, pa dva dijaka, ki sta izpovedovala voljo mladine, da ostane zvesta Cerkvi in njenim načelom ter hoče slediti njenim večnostnim navodilom. Na akademiji so nastopili deklaratorji, orkester in zbori. Mladi umetniki so pokazali odlično znanje, kar naj služi v priznanje njihovim vzgojiteljem, posebno pe-
vovodju.

Tako je mladina na Rakovniku s pristopom v Marijino kongregacijo s krasno cerkveno slovesnostjo in lepo uspešno akademijo najlepše proslavila šestdesletnico prevzvišenega nadpastirja, ki se ji je oddolžil z očetovskim govorom.

Sprememba cen soli in vžigalic

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je s svojim odlokom od 16. aprila odredil, da se za-
čeni s 20. aprilom spremeni prodajna cena za sol in vžigalice in sicer takole:

prečiščena sol doslej kilogram 4 lire, poslej 6 lir;
vžigalice švedske vrste doslej škatljica 0,25 lire, poslej 0,40 lire.

Gostovanje tenorista Tiborja Egressyja v operi

V sobotni predstavi »Butterfly« je gostoval tenorist g. Tibor Egressy, ki smo ga to pot prvi-
krat slišali v Ljubljani. Vloga Pinkertona sicer ne spada med tiste pevske vloge, ki bi dajale pev-
cem možnost, da bi razvili ves blesk in vse teh-
nične možnosti glasu, zato pa zahteva tem več
mekhobe in muzikalnosti od izvajalca. Gost gosp.
Tibor Egressy je to v veliki meri pokazal. Če-
prav njegov glas nima posebne prodornosti in
ima bolj temno kot ostro in jasno tenorsko barvo,
pa je občudovanja vredna njegova prožnost, ki iz-
daja izredno pevsko kulturo. Poleg tega pa je
stala vseskozi v ospredju tudi njegova močna mu-
zikalna sila, ki je edina — brez ozira na kake
zgol glasovne efekte — oblikovala njegovo pre-
d-
našanje. In v tem, kot tudi v nepriljenih, okret-
ni igri se je gost lepo skladal z domačimi izvajalci
in tudi s svoje strani mnogo pripomočki k uspehu
sobotne »Butterfly«, ki dela sploh vso čast ljub-
ljanskemu gledališču. V.

Letošnja cvetna nedelja je bila krona sončnega cvetnega tedna

V Ljubljani, 19. aprila.

Tako lepih sončnih dni, kot jih imamo letos,
muhasti april ni bil navajen. Včerajšnja cvetna
nedelja pa je bila krona lepega cvetnega tedna.
Sončni dan in božajoči spomladanski vetrček sta
zvalila v bližino okolice toliko mešanov, da kamor
si prišel — v Stepanjo vas, v Zgornjo Hruščico, na
Viš in njegovo zeleno okolico, na cvetoči Rožnik
in v ozelenelo Šiško in na oživljeno pokopališče
pri Sv. Križu — si našel ogromno ljudstva. Vse
je hitelo iz mesta, da se nasrka čistega zraka in
nadiha prijetnega spomladanskega vonja, ki kipi
iz prebujajoče se narave, rož in cvetja ter ozele-
nelih travnikov in temnozelenih ozmin, ki valovi
v skrivnostni pesmi šumenja in tako pomirljivo
vpliva na nemirne mestne živce. Povsod je tako
lepo. Kdor je hodil n. pr. skozi Stepanjo vas pred
tednom, skoraj verjeti ne more, da so vrtovi za-
cveli in trate ozelenele kar čez noč. Vrtovi tam
na Peči, pa tudi drugod po mestu in okolici so
tako mnogolični, da imajo dovolj prilike uživati
estetiko učinkovite podobe, v katere so dali ljudje
svoje srce. Ti vrtovi kažejo razmerje našega me-
ščana do narave in rastlin. Nekateri odkrivajo velik
smisel in ljubezen gospodarja do rož in zelenja,
drugi zopet — teh je večina — umne gospodarje,
ki jemljejo darove iz naročja zemlje kot plačilo
za svoj trud.

Prav tako je malo dalje od tod — na polju
od Zgornje Hruščice do Device Marije v Polju.
Kako se človek počuti srečnega, ko se ozira čez
temnozeleno ozminno na široke ozare te brazde,
ki čakajo semenja, da bi plodile in nam dale no-
vega življenja. To novo življenje čuti človek, ko
je v obsevu lepote lepih in sončnih spomladan-
skih dni.

Takšna je bila včerajšnja cvetna nedelja v do-
življanju mestnega človeka.

Drugi so pohitili k pasijonski prireditvi v
dramsko gledališče, tretji spet v kino Sloga, kjer
so prikazovali film »Pastor Angelicus«, četrti na
Rakovnik.

Včerajšnja nedelja je bila po vseh dogodkih
res krona lepega letošnjega cvetnega tedna.

Dnevna temperatura se je dvignila nad 25°C

V Ljubljani, 19. aprila.

Letošnji april je nenavadno tople, sončen in
lep, toda zelo reven na dežju, kar je treba v polje-
delstvu bilani vpisati kot primerno velik pasivum,
kajti zemlja je še močno izsušena in potrebna
dežja, da bi vse rastline moglo bolneje in lepše
rasti ter da bi mogla v zemljo dana semena hitreje
in uspešneje kaliti in poganjati. Od četrtka, 15. t. m.,
je april prav vroč in je stalno dnevna maksimalna
temperatura nad 20 stopinj Celzija. V soboto je
bil v mestu zaznovan temperaturni maksimum
+ 25,4°C, je to zelo redek primer za mesec april.

Druga leta smo bili marca in aprila še precej
oblagodarjeni s snežnimi kristali. Prav dostikrat je
padal prav na debelo »beraški gnoj«, ki bi bil sedaj
letoš prav potreben za vsa polja, posebno pa njive
malih obdelovalcev. Letos je padel zadnji sneg
16. februarja in od takrat še ni prifrčala iz ozračja
kaka snežinka. Lani je še 13. marca močno snežilo.
Predlanskim pa 24. marca. Druga leta je padla
prva slana marca meseca, tudi letos so prvi dnevi
marca prinesli slano, toda dnevi od 10. marca tja
do 3. aprila so bili brez slane.

Lepa je bila cvetna nedelja, ki je prav tako
dosegla visoko dnevno temperaturo do 25 stopinj
nad ničlo. Pojavili so se na prostem ob Ljubljani
in posebno ob zatišjih Malega grabna prvi kopalci,
ki so se pa bolj sončili kakor kopali.

Barometer na drugi strani lahno pada. Vse-
kakor je ta teden po Herschlu pričakovali vremen-
ske spremembe.

Jutri, v torek, ob 12.11 nastopi polna luna in
stoletna pratika napoveduje deževno dobo. Her-
schel je namreč na temelju svojih opazovanj es-
tavel poseben vremenski ključ, soneč na luninih
spremembah. Po tem Herschlovem ključu je vreme
tem zanesljiveje lepo, čim bliže polnočni uri se
izvrši lunina sprememba, a tem gotoveje nastopi
slabo vreme, čim bliže poldnevni menja luna svojo
obliko.

Zato računajo približno dve uri pred polnočjo
in dve uri po polnoči ob lunini menji za znak bli-
žajočega se lepega vremena, dve uri pred poldnev-
in dve uri po poldnevu pa za znak bližajočih se
padavin. Letos, kakor smo lahko že večkrat opazili,
pa so vremenski pojavi dostikrat ovrgli Herschlovo
vremensko teorijo in vremenski ključ se ni obnesel.

S. S. VAN DINE

KRIMINALNI ROMAN

Glavne osebe:

- Philo Vance.
- S. S. Van Dine
- John F. X. Markham, načelnik Okrožne uprave.
- Heath, policijski narednik.
- Dr. Mindrum W. C. Bliss, ravnatelj Blissovega muzeja egiptovskih izkopanin.
- Benjamin H. Kyle, velik dobrotnik in zaščitnik umetnosti.
- Meryt-Amen, dr. Blissova žena.
- Robert Salveter, asistent v Blissovem muzeju in nečak Benja-
mina H. Kyleja.
- Arnald Scarlett, tehnični strokovnjak Blissove znanstvene
odprave v Egiptu.
- Anupu Hani, oskrbnik pri Blissovih.
- Brush, služabnik pri Blissovih.
- Dingle, kuharica
- Guifoyle
- Snitkin tajni policisti.
- Emery
- Hennessey
- Stotnik Dubois, s policijskega oddelka za zaščito znanosti.
- Bellamy, tajni policist s tega oddelka.
- Dr. Doremus, policijski zdravnik.
- Currie, Vancejev služabnik.

I. POGlavJE.

Umor.

Čisto po naključju je Vance padel v raziskavanje »skarabejevega
zločina«, čeprav ni nobenega dvoma, da bi ga bil Markham prej ali
slej poklical na pomoč. Ni pa gotovo, če bi bil Vance, kljub svojemu
bistrenemu razumu, s katerim je znal vsako stvar razčleniti in te-
meljito obdelati ter kljub svojemu dobremu nosu za resnična člo-
vekova notranja dogajanja, mogel razkrinkati pravega zločinca samo
zato, ker je znal urediti zamotane štrene zločina že pri svojem prvem
ogledu na kraju dogodka.

Te tako silno zamotane niti pa so bistrenemu Vancejevemu razumu
končno le razodele zločinčev namen ter mu tako omogočile rešiti eno
najbolj zapletenih in neverjetnih ugank v zgodovini zločinov.

Krut in naravnost nedoumljiv umor starega dobrotnika človešča
in zaščitnika umetnosti, Benjamin H. Kyleja, so časopisi ovekočili
kar pod naslovom »Skarabejev zločin«, ker se je pripetil v
zasebnem muzeju slovitega raziskovalca starodavnih egiptovskih
umetnin in je bila pri preiskavi pozornost policije obrnjena zlasti
na sinji, izredno redki in dragoceni skarabej (ovalni, s hieroglifi
popisan pečatnik, kakršne so starodavni Egipčani imeli navado po-
lagati svojim mrtvecem na prsi), ki so ga našli v bližini umorjen-
čevega trupa.

Ta starodavni dragoceni pečatnik, ki je bilo vanj vrezano ime
enega prvih egiptovskih faraonov (mumije tega faraona doslej še
niso našli), je bil glavni dokaz, ki je na njegovi podlagi Vance lahko
ponazoril ves zločin in njegovo ozadje. V tem skarabeju policija ni
videla drugega, ko le predmet, čigar lastnik je bil morilec Benjamin
Kyleja, in si je zato zastavila kot prvo svojo nalogo, ugotoviti, čigav
je bil tisti skrivnostni skarabej. A Vanceja takšna enostavna razlaga
zločina že od vsega začetka ni zadovoljevala.

»Morilec«, je začel pojasnjevati Vance policijskemu naredniku
Heathu, »navadno ne pušča svojega naslova v žepu svoje žrtve. Če-
prav je najdba tega skarabeja z vrezanim imenom starodavnega

egiptovskega faraona v psihološkem oziru, kakor tudi s stališča do-
kazovanja zelo zanimiva, vendar na vso stvar ne smemo gledati
preveč rožnato in brž kaj sklepati. Najvažnejše, kar moramo pojasniti
pri tem navidezno skrivnostnem umoru, je, zakaj neki in kako je
zločinec pustil ta starinski predmet ob umorjenčevem trupu. Ko se
nam to posreži ugotoviti, bo tudi zločin sam v celoti pojasnjen.

Narednik se je ob teh Vancejevih besedah nekoliko namrdnil
ter se začel smejati njegovi nevernosti. Še preden pa je minul dan,
je moral velikodušno priznati, da je Vance spet imel prav in da
zločin nikakor ni tako enostaven, kakor se je zadel na prvi mah.
Kakor rečeno, je Vance prej zvedel za zločin kakor pa policija.
Nek njegov znanec je namreč našel truplo starega gospoda Kyleja
in je takoj prihitel k Vanceju, da mu sporoči to strahotno novico.

Zgodilo se je to v torek, 13. julija, jutraj. Vance je bil pravkar
použil svoj prvi zajtrk — bilo je precej pozno — na visečem vrtu
ob Cesti 38a, kjer je stanoval, in se je vrnil v svojo delovno sobo,
da nadaljuje s prevajanjem Menandrovih odlomkov, ko je nenadno
prihitel k njemu strežnik Currie. Njegovo vedenje je bilo nekam
skrivnostno, ko je Vanceju sporočil, kakor bi se bil opravičeval:

»Ravnokar je prišel gospod Arnold Scarlett, gospod. Videti je
zelo razburjen in bi rad takoj govoril z Vami.«

Vance je dvignil oči in ga radovedno pogledal.

»Kaj, Scarlett? Kaj pa vendar hoče, sitnost... Pa čemu vendar
prihaja, kadar je tako slabe volje in razburjen? Mirne ljudi imam
dosti rajši. Si mu ponudil kaj likerja, ali rajši kakšno kaplico za
pomirjenje živcev?«

»Dovolil sem si mu postreči s konjakom — je odvrnil Currie.
»Spomnil sem se, da ima gospod Scarlett silno rad »Napoleonca.«

»Ah, saj res... Dobro si naredil, Currie.«

Vance je mirno prižgal »Régie« in naredil nekaj dimov, ne da bi
kaj pripomnil. Potem pa je dejal:
»Stori takole: ko boš videl, da so njegovi živel že dovolj po-
mirjeni, ga pošlji k meni.«
Currie se je priklonil in odšel iz sobe.

Iz 50 švedskih kron bo v 500 letih 50 milijard lir

Svojevrsna stava, ki jo bo dobil daljni potomec, če ga bo le kdo še opozoril nanjo

Šest ur računanja je bilo treba, da je nek spretni švedski računar ugotovil, da bo skromna vsota 50 švedskih kron (okrog 250 italijanskih lir), če bo pet sto let naložena v banki, z obrestmi vred narasla na 10 milijard 43.478.789 kron (približno 50 milijard italijanskih lir).

To je vsota, ki jo bo leta 2443, torej točno čez pet sto let, lahko izterjal dedič zmagovalca pri neki stavi med dvema uglednima Švedoma iz Stockholma. No, in kaj sta ta dva moža stavila. Šlo je za to, koliko časa bo vzdržala neka nova stavba, ali bolje rečeno ogromna palača, ki jo je dala zgraditi v švedski prestolnici zavarovalna družba Thule. Eden tistih dveh

Stockholmčanov je stavil, da je ta zgradba tako močna, da bo vzdržala najmanj pet sto let. Drugi pa je mnenja, da bo kvečjemu mogla vzdržati 250 let. Kdo bo stavo dobil, se bo videlo torej šele čez nekaj stoletij. Dobil pa jo bo potemtakem tudi ne bo kdo od teh dveh Švedov, pač pa eden njunih poznih potomcev in dedičev, če ga bo le kdo še opozoril nanjo. Gösta Standberg in Halle Lundin — tako se ta dva Stockholmčana pišeta — sta stavila sicer samo za 50 švedskih kron, ki sta jih naložila v neko stockholmsko banko, a iz te vsote bo čez pet sto let — kakor je izračunal tisti računski strokovnjak — nastalo res zapeljivo premoženje. Kdo neki bo tisti srečni dedič!

Sili osi še vedno razpolagata s sredstvi za dosego zmage

Berlin, 19. aprila. s. 17. in 18. aprila je bilo v Berlinu zborovanje voditeljev propagandnih uradov v Nemčiji. Državni podtajnik Backe je poročal o stanju prehrane v l. 1943, državni podtajnik Reinhardt o vprašanju glede plačevanja vojne, podtajnik Gutterer pa o upravnih vprašanjih. Na zaključni seji je dal propagandni minister dr. Göbbels prav obširen prikaz o vojaškem ter o političnem položaju, zatrdil pa je tudi, da imata sili osi zavoljo dosedanjih uspehov še vedno v rokah sredstva, ki jima zagotavljajo zmago. Zaloge, ki jih imata tudi še sedaj na razpolago, je nadaljeval Göbbels, so temelj za neomajno vero v zmago, ki preveva nemško ljudstvo v boju, ki sorazmerno s svojim trajanjem postaja srditeljska, odpornost ljudstva pa odločilna. Nemško ljudstvo ve, kje je njegovo mesto in je zaradi svojega odločnega moralnega vedenja kos tej preizkušnji. Prepričanje v zmago ima svoje netivo tudi v neomajnem zupanju, ki ga ljudstvo poklanja svojemu voditelju.

Angleške letalske izgube v dveh dneh

Berlin, 19. aprila. s. 17. Kakor se je izvedelo iz zanesljivega vira, so Angleži in Amerikanci izgu-

bili 16. in 17. aprila 123 letal, po veliki večini samih štirimotornih bombnikov. Samo pri napadih na Južno in Zahodno Nemčijo in na nemške obalne kraje je po dosedanjih poročilih sovražnik izgubil kar 77 težkih bombnikov. Angleži in Amerikanci so potemtakem izgubili poleg velikega števila dragocenih letal nad sto članov letalskega osebja, ki se je moralo šolati dolga leta.

Slovesnosti ob 450 letnici Kolumbovega povratka iz Amerike

Barcelona, 16. aprila. s. 17. Včeraj so se začele slovesnosti 450-letnice Kolumbove vrnitve po odkritju Amerike. Navzočni so bili zunanji minister ter predsednik ministrskega sveta grof Ispanita Jordana, mornariški minister in glavni okrajni načelnik Moscardo, mnogi drugi civilni in vojaški oblastniki, zastopniki stranke, apostolski nuncij, portugalski in argentinski poslanik ter drugi diplomatski predstavniki. Ob navzočnosti velikanske ljudske množice so se oblastniki zbrali pred spomenikom velikega pomorščaka in po govorih Ispanite in Alcada, ki sta prikazovala pomembnost te proslave, je bila vojaška parada, ki jo je ljudstvo spremljalo z velikim navdušenjem.

V znamenju OF...

Se dve sliki o osvoboditvi Suhe Krajine po Kidričevih, Koebekovih in Rusovih tolpah. Zgoraj: Pogled na razdejani Ambrus.

Spodaj: Požgana in razbita kmečka domačija v Korinju. Na njej so se osvobodjevalci podpisali s črkama OF, napisanima s krvjo; s črkama, v katerih je izrečeno vse nedopovedljivo gorje našega ljudstva. Ali se tega gorja zavedajo tisti, ki vidijo v vsem tem le politično karto za svoje grde namene?

HENRIK SIENKIEWICZ ROMAN V SLIKAH

339. Vzplamteli so glavni in stranski drevoredi, razgorele so se skupine drevja in grmovja, listje po drevju je rdelo in vrtovi so bili svetli kakor podnevi. Smrad po ožganem mesu je polnil ozračje. Med gledalci so se oglašali kriki in naraščali kakor ogenj, ki je objemal stebre, lizal žrtvam prsi in požrele obraze, nazadnje pa se pognal kvišku in objel vse

340. Že ob začetku se je med množico prikazal cesar na prelepem štirivprežnem cirkusnem vozu, ki so ga vlekle belci. Za njim so se na drugih vozovih peljali dvorjani v bleščečih oblečilih, senatorji, svečeniki in gole bakhantke z venci v lasih ter z vrči vina v rokah. Med vozovi so stopali godci, ki so igrali na harfe in lutnje. Ves ta sijajni, pijani sprevod se je pomikal med dimom in živimi plamenicami.

Pigmejci iz sturijskih gozdov

Posebno poglavje nauka o človeških plemenih je posvečeno pigmejcem iz Afrike. Vprav to plemo je za razvoj znanosti o rasah posebnega pomena; vsaj učenjaki, ki se bavijo s to panogo znanosti, pravijo tako. Med njimi je tudi dunajski profesor Gusinde, ki se je vprav sprico tega se prav posebno posvetil načrtnemu študiju afriških pigmejcev.

Pigmejci živijo na tistem področju afriškega pragozda, ki ga namaka reka Sturi — pritok Konga. Dnevna temperatura se v teh krajih giblje od 20 do 30 stopinj nad ničlo. Dež je tam vsakdanji pojav in ves pragozd je bogato napojen z vlago, tako da drevje tam nadvse bujno uspeva. Ti gozdovi pa so zelo temni, ker je vejevje tako razraščeno, da sončni žarki le redko kje prodrejo do tal. Zato pod tem drevjem

tudi ne more rasti kakšno bujnejše grmičevje. Pigmejci so se na takšne razmere povsem navadili in so jim sončni žarki naravnost zopni. So to res nekaki ljubitelji gozdnega somraka sredi afriške celine.

Pigmejci so po postavi majhni ljudje. Moški dosežejo višino kvečjemu 144 cm, ženske pa celo samo 137 cm. Zelo verjetno je — vsaj tako mislijo strokovnjaki —, da prvotna domovina teh afriških prtljakavcev ni temni pragozd, čeprav ni nobenega dvoma več, da so že nad tisoč let njegovi edini prebivalci. Domnevajo, da so pigmejci prvotno prebivalci kje ob robovih afriških pragozdov, pozneje pa da so se zaradi nam doslej še neznane sile umaknili v notranjščino teh divje razraščanih gozdov.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

I. del.

LUTIE

1. poglavje.

Nemirna pionirska kri je sedaj ukročena. Mislim, da je ne bom nikoli več videl teči po človeških žilah tako, kot je tekla po žilah mojega strica Jima Brewtona, kadar je jездil na pešnem konju po svojem prostranem ranchu ali kadar je stal v svoji ogromni prazni sobi, ki je bila brez pohištva kot kakšna podstrešna čumata ali kadar je upravljal z ognjem v očeh svoje carstvo trave in goveda.

Danes je njegovo divje carstvo mrtvo in razkosano kot mlad voliček na mesarskem tnalu. Ko tako ležim ponoči v postelji, ga vidim prav takega kot pred petnajstimi leti: valoveč in bučeč se ustaljuje ter poraja v zlati sončni luči. Vidim ga, kako se razprostira sto dvajset milj ob reki na sever in jug ter tako daleč na zapad, kakor daleč se je mogla živina pasti. Bilo je to posestvo večje kot Massachusetts s Connecticutom skupaj. Vidim njegove izvrstne črede teksaškega goveda, razpršene kot cimetna zrna do horizonta. Njegovo ime je bilo takrat skoraj tako poznan kot abeceda. Njegova beseda je bila zakon; ne mrtev stavek v knjigi, temveč opozorilo na bombaževcu, kjer ga je mogel vsakdo, ki je jездil tod mimo, razločno brati!

Še sedaj vidim njegovo spalnico: samo ležišče v kotu, s priljubljenimi vajeti iz konjske žime na steni ter kozlovsko kožo, že deloma odrezano za jermene. Prav tako še vidim njegovo

delovno sobo, ogromno in brez preprog ali pohištva, nakopičeno do stropnih škodelj z belimi vrečami moke, gorami sladkorja in zelene kave, s stolpi zabojčkov s tobakom, snhim sadjem in konzerviranimi paradižniki. Vse sama hrana za njegovih sto hlapcev in vsakogar, ki ga je pot pripeljala tod mimo, pa naj si je bil rancher ali cowboy, settler ali prospector, Meksikanec, Indijanec ali izobčenec, vsi so bili dobrodošli pri njegovi mizi.

Nepozabno pa vstaja pred mojimi očmi pomlad, okoli katere je prispelo na glavno posestvo šest ali sedem voz iz arizonske smeri, z veliko, skoraj pravilno čredo, kakršne dežela ne bo več videla. Dalje kot je oko moglo prodrati skozi prah, je bila trava pobarvana s prežvekujočim govedom. Med divjanjem in bodenjem bikov, mukanjem krav in telet, klopotanjem neštevilnih rogov, smo mi, šesdeset ali sedemdeset po številu, vedno na novo sedlali in galopirali sem ter tja v ves dan trajajočem nemiru.

Prosto, divje življenje, ki smo ga živeli na tej prostirani preriji, je bilo zame bogovsko življenje. Takrat si nisem mogel misliti, da bi je kdo ne ljubil tako, kot smo jo ljubili mi, ali da bi jo celo strastno in skrivaj sovražil. In že sam spomina na njeno nežno prisotnost v tej mogočni deželi, me vedno navdaja z ginjenostjo, čeprav je že petnajst let od tega. Toda bil sem samo deček, čigar brada še ni poznala britve, v dolgih kalifornijskih hlačah, ki so bile toliko zavahane, da sem mogel vtakniti škornje v stremena. Bilo je nekega zgodnjega jesenskega dne. Jездil sem z razposajenimi dečki v Salt Fork, odkoder bi se moral odpeljati v Missouri v šolo, še preden bi moj stric mogel pripeljati na ranch najredkejšo stvar v deželi — žensko, ki je nismo nikdar videli in ki je prihajala baje iz St. Louisa, da bi se poročila z njim.

Na mestnem oglu sem temno gledal, kakor se spominjam, na največje taborišče izseljeniških šotorov in voz. Zdelo se mi je, da so nekaj pričakovali. Potem sem jездil navzgor do hotela.

Spotoma sem slisal praviti, da je brzojavna linija, ki so jo Indijanci prerežali v Ratonu, zopet popravljena.

»Hal, tole je za polkovnika, pa bom kar tebi izročil,« mi je skrivnostno dejal rdečeličen kolodvorski uslužbenec.

Izročil mi je polo neprepognjenega, sivga, s svinčnikom popisanega papirja, ki je bil datiran približno teden dni prej v St. Louisu. To je bila, mislim, prva brzojavka, ki sem jo sploh videl! Prvi trenutek sem imel vtis, da je prišel ta papir sam po brzojavni žici kot glasnik od ženske, ki ga je bila podpisala Lutie in ki z ljubeznijo pravi, da se ni zadržala v Denveru kot je nameravala, temveč da bo prispela v Salt Fork nekega jutra, za katerega sem vedel, da bo naslednjega dne.

Ze več kot dva tedna nisem videl svojega strica. Pojездil sem, z brzojavko v žepu, ki mi je bila neprijetna kot parfimiran robček, proti postaji. Napol sem pričakoval, da bom videl njegovo jesensko čredo volov prihajati raz peščne griče, valč se kot do roba struge pol Rio Grande po polnih plohal, ki preplavljajo, prestopajoč bregove, komaj napolnjene živinske staje, odkoder se razlega mukanje po mestu noč in dan.

Toda tam ni bilo niti volov s Crossa B-ja niti strica. In odšel sem k temni razpravnici dvorani na sodišče, kjer so pravkar sramotno sodili dva naša hlapca zaradi pregona in streljanja na nekega mesterja. Nisem mogel priti bliže kot do vrat. Vendar sem mogel celo od tam čuti glas mladega distriktnega pravdnika, ki je pred kratkim prišel iz vzhoda. Grajal je velikopotezne metode na stricem prostranem ranchu in obljubljal novo pravico v vseh distriktih od Rio Grande pa do Arizone.

Po odgovitvi procesa do naslednjega dne, sem se preril med skupinami trezno govorečih ljudi, do stricvega debelega odvetnika Henryja McCurtina, ki je mrmraje skozi svoje dolge, viseče, rjave brke prebral brzojavko.

»Nisem videl polkovnika, odkar se je pričela razprava,« je zagodrnjal. »Sinko, mislim, da bi bilo najboljšje, če bi kar ti sam jutri počakal te žensko.«